

Izbeja, izvzemši ponedeljek, dan dan jutraj. Uredništvo: ni
Asiškoga št. 20, I. n. je. Dopolni naj se pošilja
pisma se ne sprej. Rokopis se ne vrača.
Prof. F. Peric. — Uredništvo: ni
znajša za mesec L. 19.50, pol leta
Za inozemstvo mesečno 30.00, več. — Telefon uredni.
u uprave št. 11-57.

EDINOST

Posamezne številke v Trstu in okolici po 20 cent. — Oglasi se računajo v
širokosti ene kolone (72 mm.) — Oglasi trgovcev in obrtnikov mm po 40 cent.
osmrtnice, zahvale, poslanice in vabila po L. 1., oglasi denarnih zavodov
mm po L. 2. — Mali oglasi po 20 cent. beseda, najmanj pa L. 2. — Oglasi,
saročnina in reklamacije se pošiljajo izključno uprav. Edinosti, v Trstu, ulica sv.
Frančiška Asiškega št. 20, I. nadstropje. — Telefon uredništva in uprave 11-57.

RESOLUCIJE

sprejete na pokrajinskem zboru polit. društva „Edinost“ v Trstu
dne 7. decembra 1924.

O poteku legeja in važnega pokrajinskega zbora političnega društva „Edinost“ v Trstu, ki se je vršilo v nedeljo dne 7. t. m., smo obširno poročali že v torškovi številki. Danes izpolnjujemo naše poročilo z objavo resolucij, ki so bile na omenjenem zboru soglasno sprejete. Iz njih odseva močnatost, odločnost in vestnost, s katero naše politično društvo ob enodušnem sodelovanju in zanimanju celokupne naše politične organizacije širom dežele posveča svojo skrb vsem življenjskim interesom našega ljudstva. V teh resolucijah je obenem izražen tudi naš program, ki ni nikakor enostranski, temveč vključuje in obsega delo in skrb za vsestranski blagor našega naroda na tem ozemlju, upoštevajoč njegove kulturne, moralne, gospodarske in plemenske interese in koristi.

Z ozirom na sedanjí naš domače-politični položaj pa zadobiva posebno važnost VI. resolucija, s katero je tržaški pokrajinski zbor odločno obsodil razkolniško propagando, ki jo širijo nekateri krogi iz Gorice na največjo škodo našega ljudstva, kateremu je v sedanjih časih bolj potrebna kot nikdar prej edinstvo in enotna narodna fronta za obrambo našega narodnega življenja. Ta razkolniška propaganda je vredna tem večjega obsojanja, ker se vrši pod istim imenom „Edinost“, ki je izključna last nestranskih in narodno-političnih organizacij političnega društva „Edinost“ v Trstu. Zato, da needinjska „Edinost“ v Gorici odloži to ino, je torej obenem tudi zahteva najlemenarnejše politične morale.

Z zadoščenjem moramo končno podpreti priporočilo na naslov odbora, naj temeljito prouči mladinsko gibanje v Julijski Krajini ter posveti mladini največjo pažnjo. Vprašanje, ki je bilo našemu političnemu vodstvu vedno na srcu, je bilo tako jasno in nedvoumno formulirano. Kakor resolucije, je bilo tudi to velevažno priporočilo enoglasno sprejeto.

V naslednjem podajamo točno in popolno besedilo sklenjenih resolucij:

I.
Politično društvo „Edinost“, pokrajinska organizacija za tržaško pokrajino, ugotavlja, da se jezikovne pravice našega naroda v Italiji gazi na vseh poljih državne uprave, kar pomeni ne samo žaljenje in prikrajšanje naših elementarnih pravic, temveč tudi občutno gnetno škodo, vsled česar dviga v imenu vsega prebivalstva v pokrajini najostrejši protest proti takemu postopanju, ki je v nasprotju z mednarodno priznano pravico narodnih manjšin.

II.
Pokrajinski zbor v imenu slovenskega prebivalstva zahteva ponovno preklek Gentilejeve šolske reforme, v kolikor je odpravila slovensko in hrvaško ljudsko šolo, izključivši na naših osnovnih šolah vsak pouk v materinem jeziku. Posebno gorostasno je, da se na našo škodo krši ta za nas tako skopi zakon, s tem da se ovira vpisovanje naših otrok za pouk materinščine v dodatnih urah in da se prepoveduje pri pouku materinščine celo čitanje in pravopis. Zbor zahteva popolno vzpostavlo slovenske ljudske šole z narodnimi učitelji, vzpostavlo strokovnih in srednjih šol na podlagi materinščine.

III.
Spričo odloka tržaškega prefekta o prepovedi slovenskih in hrvaških prireditelj izjavlja zbor, da smatra take ukrepe ne le za atentat na svobodo, ki so po zakonu zajamčene, temveč tudi za ponižanje ugleda in časti države. Obžaluje take ponovne pojave (glej ukaz o dvojezičnosti časopisov) kot znak vladajočega sistema, s katerim bi bilo treba enkrat prenehati. Odločno zahteva, da se od strani oblasti ne omejuje svoboda združevanja in kulturnih prireditelj. Posebno žigosa tudi samovoljno postopanje po predenjenih organov, ki z raznimi šikanami ovirajo delovanje naših društev in preganjajo javne delavce.

Chamberlain pri papežu
RIM, 10. Danes dopoldne je papež Pij XI. sprejel v zasebni avdijenci angleškega zunanjega ministra Chamberlaina, dalje Drummonda ter njegovo ženo in hčerko ter Quinones de Leon. Chamberlain je prišel v Vatikan z avtomobilom ob 11.50 v spremstvu poslanika pri Vatikanu g. Rossel-a in njegovega tajnika Soley-a. Pred stopnicami ga je sprejel dvorni mojster mons. Caccia Dominioni, ki ga je spremljal v papežev sobano. Pij XI. je sprejel Chamberlaina v zasebni knjižnici ter se razgovarjal z njim okoli 20 minut. Nato je mons. Caccia Dominioni spremljal Chamberlaina v stanovanje državnega tajnika Gasparrija, ki je sprejel Chamberlaina.

Za Chamberlainom je papež sprejel Drummonda, ki ga je spremljal g. Dorme, tajnik angleškega poslanstva pri Vatikanu. Za Drummondovo družino je papež sprejel še Quinones de Leon. Tudi Drummond in Quinones de Leon sta obiskala kardinala Gasparrija.

IV.
Pokrajinski zbor odločno zahteva, da vlada reši 15.000 invalidov, vdov in vojnih sirot prošnje za penzije, ker ti vendarle v preveč slučajih trpijo glad in pomanjkanje vsled nerešenih prošenj. V tem oziru proš zbor poslanca Williamsa, da zastavi vse svoje sile za čim hitrejšo rešitev.

Zbor protestira proti neprestanemu zavlčevanju likvidiranja in izplačevanja vojne odškodnine. Protestira tudi proti načinu odmere odškodnin, ki ima pred očmi le fiskalne interese in ne upošteva po vojni prizadetih škod v resnični visokosti. Zbor opozarja tudi na krivico, ki se povzroča odškodnincem s tem, da se jim odškodnina izplačuje v obliki obveznic, ker so odškodninci Julijske Krajine, ki pripadajo po veliki večini stam u malega kmeti in malega obrtnika, skoro v vseh primerih prisiljeni obveznice takoj prodati, kar pomeni za nje elektivno 20% zgubo. Zbor zato poziva vlado, da s pospešenim poslovanjem likvidira in nakaže odškodnino v resnični visokosti prave škode, pri čemer naj se zguba, izvirajoča iz prodaje obveznic, nadomesti s primeramo dobrohotno odmero.

Zbor nadalje poziva vlado, da reši s primeranim zakonskim ukrepi vprašanje optatov, ki radi tesnotnosti vojno-odškodninskega zakona še danes trpe pod nezmožnostjo položaja. Vprašanje je tem bolj nujno, ker trpi vsled odredanja vojne odškodnine optatov tudi splošno gospodarstvo prizadetih krajev. Z raznimi odredbami v korist te kategorije vojnih odškodnincem je treba težko v interesu posameznih krajev, kolikor tudi države same, preprečiti, da bi morala razaa koristna podjetja prenehati z obratovanjem.

V.
Pokrajinski zbor poziva naš narod, naj z ozirom na težko gospodarsko krizo, ki ga laži, varuje s materijalnimi dobrinami. Poziva ga nadalje, da se čim temneje oprime zadržane ideje in da se poslužuje le naših zadržanih, gospodarskih in domarnih zavodov, ki so vodjeni po močeh našega znanja. Naša gospodarska organizacija naj se izpolni s lastno zadržano banko. Posebno priporočamo našim ljudem, da svoje prihranke vlagajo le pri naših trdnih združenjih.

VI.
Prisotni obsojajo najostrejšo grde napade „krišćanske“ „Edinosti“ v Gorici in njenih glasil „Maloja lista“ in „Goriške straze“ na naše politično vodstvo in poslanca dr. Williamsa, kateremu izrekajo neomejeno zaupanje za nestransko in pošteno njegovo delo. V kazenski pravdi proti dr. Bitezniču se je jasno pokazalo, da nimajo za svoja očitanja niti najmanjšega dokaza, a s sklepanjem odbora „krišćanske“ „Edinosti“ v Gorici, da ne bodo več odgovarjali dnevniku „Edinost“, so potrdili, da svojih očitaj in napadov ne morejo niti najmanj opravičiti. Njihovi napadi so se s tem izkazali kakor prazno zahrbtno blatenje našega poštenega dela in naših poštenih narodnih delavcev.

Odločno zahteva zbor, da needinjska „Edinost“ v Gorici vrne uzurpirano ime, s katerim narod samo slepi.

VII.
Zbor priporoča mladini udeležbo pri naših prosvetnih in športnih društvih, ki ji nudijo zdrave zabave, izobrazbo, moralno in fizično vzgojo in opozarja na kvarne posledice in nevarnosti pijačevanja in plesa.

VIII.
Priporočilo
Današnji občni zbor tržaške pokrajinske organizacije političnega društva „Edinost“ v Trstu priporoča, da vodstvo političnega društva „Edinost“ v Trstu vsestransko prouči mladinsko vprašanje v Julijski Krajini ter posveti mladini največjo pažnjo, ker je z njo najtesneje spojeno vse nadaljnje bitje in živje našega naroda v okviru državnih mej Italije.

Poslanec Gianotti odstopil
RIM, 10. Poslanska zbornica je danes nadaljevala razpravo o proračunu ministrstva mornarice. Po prečitani zapisnika zadnje seje, je predsednik naznanil, da je poslanec Gianotti podal ostavko iz zdravstvenih razlogov. On. Quilico je predlagal, naj se ostavka ne sprejme, ker je upati, da Gianotti kmalu ozdravi. Predlog je bil sprejet. On. Quilico in Torre sta stavila predlog, naj se omenjenemu poslancu dovoli enomesečni dopust. Tudi ta predlog je bil sprejet.

Francoski vlak poveži tri Italijane
Eden mrtve, ostala dva težko ranjena. Nesrečo povzročil železniški čuvaj
VERSAILLES, 10. Na kolodvoru Monteton je povozil vlak trojico Italijanov, ki so popravljali železniško progo. Eden je bil takoj mrtve, ostala dva pa sta bila težko ranjena. Preiskava je dognala, da se je železniški čuvaj, ki bi moral dati znamenje, da prihaja vlak, samovoljno odstranil, a čemur je povzročil nesrečo.

Sporazum na konferenci v Benetkah dosežen

Dr. Ninčić in jugoslovanska delegacija v Rimu
BENETKE, 10. (Izv.) Na posredovanje jugoslovanskega zunanjega ministra je bil včeraj dosežen popoln sporazum v vseh glavnih vprašanjih, glede katerih se delegaciji nista mogli še sporazumeti kljub temu, da niso bile razlike velike. Dr. Ninčić in člani jugoslovanske delegacije ter italijanski poslanik v Beogradu gen. Bodrero so se nato odpeljali proti Rimu.

RIM, 10. Danes ob 11. uri je prišel dr. Ninčić, jugoslovanski minister za zunanje zadeve. Z njim so prispele dr. Rybaf, načelnik jugoslovanske delegacije, ministrov kabinetni načelnik Vinčević, tajnik Erbartić, polkovnik Draškić in g. Avramović. Z istim vlakom se je pripeljal tudi gen. Bodrero, italijanski poslanik v Beogradu.

Razgovor med Mussolinijem in Ninčićem
RIM, 10. Jugoslovanski zunanji minister Ninčić, ki je prišel v Rim danes dopoldne, se je podal ob 12.30 v palačo Chigi. Imel je z Mussolinijem daljši pogovor, v katerem sta razpravljala o važnih vprašanjih, ki se tičejo obeh držav. Ninčić bo izrazil to prikljo, da se z Mussolinijem še nadalje posvetuje glede posebnih problemov, katerim posvečate obe vladi največjo pozornost.

Iz veličine boja v Jugoslaviji

Razdor med Davidovičevci — Tudi džemijeta proti razkol

BEOGRAD, 10. Izvršni odbor Davidovičeve stranke je imel včeraj sejo, na kateri sta Kosta Timotijević in Kosta Kumandur poročala o svoji misli v Prokuplju, kjer bi bila morala pomiriti razdvojeni listi. Proti oficijelnemu kandidatu za nosilca liste dr. Miloje Jovanoviću je bil za nosilca liste določen Kosta Spasojević, dr. Miloje Jovanović pa je izvršilnemu odboru predložil pritožbo, v kateri zahteva, da naj bo nosilec liste kaka tretja oseba.

Za razvoj Davidovičeve stranke je tudi zanimivo, da so se bivši samostanci Davidovičeve stranke v beogradskem okrožju oddvojili od Davidovičevcev in osnovali svojo lastno skupino pod vodstvom Velje Acimovića, kateremu je uspelo postaviti za nosilca liste v beogradskem okrožju Vaso Ognjanovića mestu Toše Gjorgjevića, katerega je želel Davidović. Demokrati so določili v Leskovcu z 48 glasovi večino za nosilca liste Nikolo Milčkovića; njegov protikandidat Kosta Marković je dobil le 32 glasov in bo sedaj kandidiral na posebni listi.

Tudi v samem Beogradu je velika opasnost za Davidovića, ker niti tu ni izključeno, da bodo njegovi pristasi nastopili deljeno.

SKOPLJE, 10. Včeraj se je vršila seja glavnega odbora džemijetske stranke Ferad bega Drage, ki je sklenil izključiti iz stranke Kenana Zijo in Deralo, ker kooperirata z narodnim blokom. Kenan Zija in Deralo smujeta sedaj lastno stranko, ki ima mnogo izgledov za uspeh.

Razprava o komunistizmu v francoski zbornici

Socialisti proti komunističnim nasiljem — Zakonski načrt o omejitvi prodaje orožja — Stroge kazni za nepravilno nošenje orožja

PARIZ, 10. Na današnji seji poslanske zbornice je predložil komunistični poslanec Laffont interpelacijo glede represivne politike vlade. Laffont je izjavil, da taka politika nasprotuje principom, na katerih sloni sedanja levičarska vlada. Očita Herriotovi vladi, da se proti komunistom poslužuje najbolj reakcionarnih policijskih metod. Svoj govor zaključuje Laffont tako-le: Ali hočete slediti v svoji politiki Milleranda in nacionalnemu bloku? Socialistični poslanec Compere Morel izjavlja, da se napredovanje in naza-dovanje komunistov točno nadzoruje ter zatrjuje, da v tem oziru ne obstoja nikakršna nevarnost; pripominja, da izgubila komunizem dan za dnevom na pristajih, kar nam posebno jasno dokazuje volitve v Nemčiji. Komunistem, pravi Compere, se ni še ukoreninil v Parizu, a kljub temu izrablja dobro vero socialističnih bralcev lista „Humanité“, ki je prešel v službo komunizma. Ta nastopa od časa do časa z največjim nasiljem, ker hoče dokazati, da je še pri življenju. Sklepoma pravi govornik, da se bo komunizem odcepil od socialistične stranke, ako bo nastopila vlada proti njemu s silo.

Nato prevzame besedo ministrski predsednik Herriot ter izjavlja, da bo vlada vsledkar branila republiko in republikanski red pred prevratnimi elementi. Herriot pravi, da vlada sicer dovoljuje slehernemu razvijanju lastnih idej, ne more pa in noče trpeti v notranjosti države nasilij, ki jih izvajajo komunisti. Obstojí meja, pravi govornik, ki je ne bomo dopustili, da se prekorači: je to spoštovanje človeškega življenja.

Socialistične teorije, tudi najkrajnejše, morajo predvsem postaviti na prvo mesto spoštovanje človeškega življenja in tega mora štiti tudi država. S sledečimi besedami se obrne Herriot h komunistom: „Vi se niti ne zavedate škode, ki jo delate Franciji. Zahtevam, da prenehate s svojimi otročarijami, kajti vi se igrate z usodo našega nacionalnega kredita, z usodo nacionalnega premoženja.“

Za tem je izjavil Herriot, da bo predložila vlada nekatere zakonske načrte v svrhu omejitve prodaje orožja in strogega kaznovanja onih, ki bi nosili orožje neupravičeno. Francija, je nadaljeval Herriot, bo štela vse one, ki bodo iskali zavetišča in zaslužka s poštenim delom na francoskih tleh; nikakor pa ne bo trpela, da gostje ruvajo proti obstoječim državnim zakonom in republikanskemu režimu.

Francoski vojni proračun

Medtem ko so vse večje države zvišale vojni proračun, je Francija znižala vojne izdatke

PARIZ, 10. Danes je zbornica razpravljala o vojnem proračunu. Minister Nollet je imel govor, v katerem je naglašal, da Francija nikakor ne smatra vojne za državno rokodelstvo in da je višina vojnega proračuna tako odmerjena, kakor veleva finančni položaj dežele in davčna zmoglost državljanov. Nato je opozarjal minister, da so skoro vse države zvišale vojni proračun; tako so n. pr. Zedinjene države pomnožile vojne izdatke za 70 procentov, Japonska za 18 procentov, Nizozemska za 38 procentov.

Tudi Anglija ni znižala svojih izdatkov, medtem ko je Francija, ki se jo obdoljuje militarizma, znižala vojne izdatke.

Zaupnica francoski vladi

PARIZ, 10. Zbornica je odobrila s 319 glasovi proti 29 naslednji dnevni red, ki ga je predložil poslanec Capals in ki odobrava vladno politiko: Zbornica je trdno odločena, da zasleduje politiko republikanske socialne akcije. Nikakor ne bo dopustila, da kompromitirajo isto sistematična nasilja, ki jih uprizarjajo nasprotniki republike.

Prestolni govor pred delno in gornjo zbornico

Gornja zbornica odobrila odgovor na prestolni govor

LONDON, 10. Včeraj se je vršila običajna ceremonija ob priliki prestolnega govora. Slavnost je toliko bolj uspela, ker je bilo vreme naravnost krasno. Kralj in kraljica sta se odpeljala iz Buckingham Palace proti Westminsteru v kočiji, ki jo je vlekle 8 konj; dvorniki so se peljali v posebnih kočijah pred kraljevsko. Prebivalstvo je z navdušenjem pozdravljalo kralja, ki je nosil posebni kraljevski plašč. V zbornici lordov je kralj prečital prestolni govor v navzočnosti lordov in poslancev. Govor omenja takoj v začetku egiptovski vprašanje in graja politiko Zagulove vlade, ki je privedla do umora sirdarja Lee Stack-a. Odnosaji med Anglijo in Rusijo naj bi ostali prišrčni kljub temu, da angleška vlada ne more pristati na pogodbo, ki je bila sklenjena med Rusijo in Anglijo za časa MacDonaldove vlade. Sedanja vlada ni imela še dovolj časa, da bi proučila ženevski protokol in se ni mogla še posvetovati z dominijoni.

V govoru je nadalje rečeno, da bo vlada predložila zbornici pogodbo z Nemčijo in pa pogodbo glede odstopa Jubalanda Italiji. Glede odnosov z dominijoni pravi Baldwinova vlada, da mora priti do popolnega sodelovanja med dominijoni in Anglijo. Vlada bo zopet predložila zbornici zakonski načrt glede predmetnih carinskih tarifov. Vlada bo dalje posvetila posebno pažnjo vprašanju brezposelnosti in stanovanjski krizi. Zgradi se morskoporišče v Singapuru.

Takoj po prečitaniu govora se je pričela razprava. MacDonald je izjavil, da bodo laburisti stali dva predloga in sicer glede zunanje politike vlade napram Rusiji in Egiptu ter glede stanovanjske krize. Po MacDonaldovem mnenju je prestolni govor suhoparen. Kako naj ostanejo odnosaji med konservativno vlado in Rusijo prišrčni, ko pa so konservativci za časa volitev slikali Rusijo kot barbarsko in krvoločno deželo?

Lloyd George je zahteval, naj se vlada takoj loti ureditve medzaveznihših dolgov, češ da mora danes Anglija plačevati ogromne obresti Ameriki, medtem ko njej zavezniki ničesar ne plačajo.

Baldwin je obljubil, da se bo vršila po povratku Chamberlaina iz Rima razprava o zunanji politiki.

LONDON, 10. V zbornici lordov je bila razprava o prestolnem govoru. Ualdane, vodja laburistov, je odobral energični nastop vlade proti Egiptu. Dalje je nastopil tudi lord Curzon. Končno je bil odobren odgovor na prestolni govor.

Atentat na funkcionarja Sovjetske moldavanske republike

MOSKVA, 10. Agencija Rosta javlja, da je postal član izvršilnega odbora Sovjetske moldavanske republike žrtve atentata v bližini Dnestra na demaršcijski črti med Romunijo in ZSSR. Uvedena je bila preiskava.

Spenci izpraznili odsek Mexerak v Moroku

Uporniki naslakujejo z uspehom

MADRID, 10. Direktorij sporoča, da so španske čete izpraznile odsek Mexerak v coni Larache.

stojank pri Larache-u smo izgubili nekoliko legionarjev in domačih vojakov. V bližini Auberta je padlo na tla letalo in je zgorelo. Kapetan pilot je zgubil življenje, poročnik opazovalec pa je težko ranjen.

Hainisch zopet predsednik avstrijske republike

DUNAJ, 10. Včeraj sta se sestali kl skupni seji obe zbornici narodnega predstavništva, narodni svet in zvezni svet, da izvolita novega zveznega predsednika. Dosedanji zvezni predsednik dr. Mihael Hainisch je bil zopet izvoljen.

Dr. Hainisch, ki je bil edini kandidat, je dobil vse glasove krščanskih socialcev in velenemcev. Oddan je bil 201 glas, od katerih je bilo 90 praznih. Prazne glasovnice so oddali socialni demokrati. Dr. Hainisch je bil torej izvoljen s 111 glasovi. Eno uro kasneje je sprejel novoizvoljeni predsednik v avdijenci celokupno ministristvo.

Vpliv svetovne vojne na šolsko vzgojo

Izbruh svetovnega klanja je mahoma premaknil npravne vrednote človeške družbe, kakor ljubezen do bližnjega in domovine, stremjenje k notranji izpopolnitvi človeka, stremjenje k višji kulturi, vse te vrednote so zadobile drugačne oblike, zakaj vsepoved je stal v ospredju „sovražnik“, ki ga je bilo treba umoriti, pokončati, zaslužiti.

Dobro nam je še v spominu, kako se je v prvih vojnih letih iz državnega središča ven narekovalo nasilno kovanje javnega mnenja. Casopisje, cerkev, šola vse se je moralo vpreči v veliki krvavi vojni voz, da se v ljudstvu vzdrži živ „sveti ogenj“ proti sovražniku.

In tako se je strup sovražstva, narodne nestrpnosti in drugih takšnih socialnih nečednosti z ukazi zajedel tudi v vzgojevališča, v ljudske, srednje in visoke šole. Kako pogubno je moralo to vplivati na moralni razvoj učečega se naraščaja! In če se evropski narodi že po šestem mirovnem letu ne morejo umiriti, ampak so še vedno razpoloženi reševati vsako tudi najmanjše politično in socialno vprašanje z nasilji, čemur nam pričajo vsakdanji dogodki, ali ne gre to pripisati v velikem delu zgoreli moralni vzgoji, ki so jo narekovali vojni močotci.

Gabi se človeku, ko vzame v roke kakšno šolsko knjigo izza vojnih časov, ki je bila spisana po ukazih od zgoraj. Koliko neokusnega, smešnega samopovečevanja, koliko besed sovraštva proti sovražnim narodom. Posebno Nemci so v tem pogledu prednjačili.

Čim dalje je trajala vojna in čim bolj so se začele kazati materialne posledice svetovnega klanja, tembolj je začelo dozorevati spoznanje, da je zastupljanje npravne vzgoje hudicevo delo, ki mora upravititi toliko zmagačev kakor premaganec.

Nezdravi izrastki vojnih časov so začeli kazati sadove proti koncu vojne, ko so nastajali veliki pusti in silovite revolucije, ki so čez noč uničile tri velika cesarstva, da turškega niti ne omenimo.

Toda tudi po vojni je ostalo še mnogo izrastkov, ki so kvarili in še vedno kvarijo moralno vzgojo mladine. Vendar pa gre v tem oziru sedaj na bolje. Vedno bolj prihajajo visoka naučna oblastva do spoznanja, da je treba moralno vzgojo očistiti iz zdrave vojne navlake.

Amerikanska Carnegieva ustanova za mednarodno pomirjenje je izvedla statistiko o šolskih knjigah v Evropi, v kolikor morejo te vplivati na razvoj mednarodnega sporazumljenja. Izšla je knjiga: „Enquête sur les Livres Scolaires d'après Guerre, Paris, Centre Européen de la Donation Carnegie, 1923.“

Vpoveštale so se za sedaj samo osnovne in srednje šole v teh deželah: Franciji, Nemčiji, Angliji, Italiji, Belgiji, Avstriji in Bolgariji. Za vsako deželo je bil določen po en strokovnjak, ki je moral pregledati čim največje število šolskih knjig. Posnetek teh raziskovanj je sestavil dr. Prudhommeaux, tajnik evropskega oddelka Carnegieve ustanove.

Izid raziskovanja ni razveseljiv. Mnoge šolske knjige so polne nestrpnega sovnišstva in frazerske samohvale. Ne manjka pa tudi dostojnih knjig, tako da se more reči, da tvorijo slabe knjige manjšino. Vendar pa so nekatere izmed njih dosegle zelo visoko naklado.

O Franciji in Angliji je priredil omenjeni tajnik poročilo. Njegovo delo je nepristransko in priča o njegovem idealnem rodoljubju. Brez nikakega prikrivanja ne olepšav razkriva napake svojega naroda, iz česar ver želja, da bi se francoski narod odvrnil od šovinističnih pretravanj. Navaja mnogo citatov iz francoskih in belgijskih knjig, iz katerih je razvidno, na kakšna stranpota je zašla pravna vzgoja mladine.

Otrokom se vtepa v glavo, naj ne pozabijo vojnih strahot, ki so seveda naslikane v strašnih oblikah. Posebno mnogo se govori o „barbarsstvu“ Nemcev in to v najgostejši luči. V vseh teh knjigah se opeva poštenje, zvestoba, velikodušje lastnega naroda, na drugi strani pa je sama zavrnost, grozovitost, podlost, nasilnost, škodoželjnost itd. Najhuje zmerjanje „sovražnika“ pa vsebuje neka šolska knjiga, ki sta jo spisala dva belgijska pedagoga, in

mirer ravnotežja Mirqueta in profesorja Pergamenija. To knjigo je nagradila l. 1920. kraljeva belgijska akademija.

Med francoskim učitelstvom pa se je že pojavil odpor proti takšnim izrazkom in nekateri zahtevajo celo, da bi se zgodovinski pouk sploh iztisnil iz ljudske osnovne šole. Sicer pa pripomni dr. Prudhommeaux, da bi to ne pomagalo begvekam, ker morejo otroci iz časopisov, pogovorov in družini in v kinematografu zvedeti in videti še hujske stvari. Otroci imajo sicer pravico, da zve resnico, vendar pa ne sme šola propovedovati sovraštvo.

Neki člen nemške ustave predpisuje, da bodi pouk usmerjen k spravi ljivosti med narodi. Toda to lepo načelo se v Nemčiji ne izvaja. Večina nemških šolskih oblašteti ni micer napravila v tem pogledu. Zaradi gospodarske krize so v Nemčiji v rabi še knjige iz vojnih in predvojnih časov. Mnogi založniki so nekatere teh knjig ponatisnili brez prejembe. Te knjige so pisane v duhu prejšnje vojaške monarhije. Največ prostora je posvečeno praznemu poveljevanju hohenzollernske hiše in vojni slavi, medtem ko se kulturne pridobitve in gospodarski napredek nemškega ljudstva skoraj popolnoma prezirajo. Svetovna vojna se predstavlja v okviru uradne propagande. Vso krivdo nosi sovražnik. Vojna s podmorski čolni in metanje bomb na London s Zeppelinov se opisuje v obširnih berilih, ki pojejo slavo "junakom" onih dejanj. Ko se govori o porazu, tedaj se omenja kajpak oni znameniti "sunek z bečdom od zadaj", tudi se govori o republikani na zelo žaljiv način. V nekaterih knjigah nahajamo celo hujskane na revnansko vojno, vendar pa so nemške šolske oblasti večji del takih knjig na pritisk levčarskega časopisja odstranili. Vkljub

temu, da prevladuje v Nemčiji še vedno šovinizem, ne manjka tudi tam miroljubnih rodoljubov zlasti med učitelstvom, ki stremijo za temeljito izpremembo v uravni vzgoji nemške mladine.

V italijanskih knjigah ni opaziti onega zmerjanja in preziranja "sovražnikov". Seveda tudi v njih je polno običajnega sovražnega fraziranja. Posebno se naglašajo v italijanskih knjigah, da je Italija premalo dobila za svojo udeležbo pri vojni in da so jo opeharili za Dalmacijo. Seveda niti sledu o tem, da se je z anektiranjem tujerodnih narodov napravila sila narodnostnemu načelu.

Angleške knjige so vse drugačne. Pri obravnavanju vojnih dogodkov so angleški pedagogi zelo previdni in vzdržni. V zadnjem času se je pojavila zahteva, da se mora gojiti tudi zgodovina tujih narodov in dežel. Posebno se govori o Društvu narodov. V uradnih šolskih predpisih se nahaja ta-le stavek: "Otroke je treba učiti, da smo dolžni spoštovanje drugim narodom, s katerimi so bili ali so Angleži v katerikoli odnosu, bodisi da so to sovražniki ali zavezniki."

Dr. Prudhommeaux predlaga, kaj naj se napravi, da se razmere zboljšajo. Zahteva strožjo cenzuro pri dovoljevanju šolskih knjig, vpletajo naj se posvetovanja starih in končno, naj se Društvo narodov zanima za vzgojna načela v vseh deželah članicah.

Vsekakor je takšna statistika zelo poučna za vzgojence in učitelje. Spoznavanje lastnih napak je prvi korak k zbolšanju. Sicer pa je vzgoja mladine tako važna za narode in človeštvo sploh, da je popolnoma na mestu, če se tudi načela pravne vzgoje promatrajo z mednarodnega toje širokega splošnega stališča.

DNEVNE VESTI

"La Frontiera" o prepovedi naših dramskih predstav

"La Frontiera" piše v svoji zadnji številki:

"V zadnji številki našega lista smo — žal, da edini med vsemi listi (italijanskimi) v pokrajini — prinesli vest o čudni prepovedi slovenskih predstav ter smo to vest pospremili s kratkim a dolžnim komentarjem. To se je zgodilo v ponedeljek. V četrtek pa je prefektura obvestila prizadeta društva, da se je dekret umaknil in da se pridruže oblastvom pravica cenzure besedila predstav. Dočim nas veselijo, da se je umaknil dekret, o katerem bi se dalo mnogo razpravljati in ki ga je zadela ista usoda, kakor naredbi o dvojezičnosti listov, dvomimo odkrito, ali je pri vodilnih čimeljih naše politike razumevanje za tisto, kar naj bo modra obmejna politika in obenem politika onega zblizovanja z Jugoslavijo, za katero so se vendar do prinesle tolike žrtve! Nočemo tu razpravljati dalje v tem pogledu, ker nam prostor ne dopušta in ker bomo mogli pozneje boljše govoriti. Pripominjamo samo, da je tudi obveza cenzure skrajno neumestna, kajti: ne iz svobodnega izražanja njih slovenske individualnosti, temveč iz neprestanega omejevanja bodo mogli agitatorji pritegovati elemente k tistemu iredentizmu, vedno nevarnemu, ki ni in ne more biti v našem interesu in ki ga ne želijo niti onkraj meje!"

Poudariti moramo, da nismo še čuli z italijanske strani tako treznega, razumnega in izprevidnega razeniranja, kako naj bi bila usmerjena obmejna politika države, kakor citamo sedaj v listu "Frontiera". Pametna in odkrita beseda v tem listu je tem večja uvaževanja vredna, ker ne prihaja od kakih, takoleimovanih "sovversivi", marveč govori glasilo borcev, ki so na bojiščih s svojo krvjo posvedočili svojo zvestobo in ljubezen do domovine.

Logični zaključek iz izvajanja glasila po-hablencev in bojnikov je, da nevarnost iredentizma ne prihaja iz volje slovenskih državljanov za uveljavljanje svoje narodnosti in gojitve svoje narodne kulture, marveč iz politike pritiska, preganjanja in dušenja vsakega svobodnega diha!

Ta resnica je na dlani. Spoznati je ne morejo le tisti, ki jim predsojili zatemanju-jejo pogled, ali pa jih nacionalna prena-pelost in sovraštvo delata glube napram glasni pameti in razsodnosti in pa slepe za resnične življenjske potrebe države.

Zlasti smo hvaležni glasilu bojnikov tudi za ugotovitve, da tudi onkraj meje, v Jugoslaviji, ne želijo jugoslovenskega iredentizma v tej obmejni pokrajini. Zapoved narave je, da tam zunaj sočustvu-jejo s svojimi soplemenjaki, priključenimi k drugorodni državi, da se zanimajo za njihovo usodo ter da vesti o njihovem zatiranju izvajajo pri soplemenjaki onkraj meje trpka in grenka čustva. In nič naravnejšega ni, nego da ta trpkost prihaja v javnih glasilih od izraza. Največja krivica in zabloda pa je, če nemodra in ne-pametna politika hoče iz takih glasov zajemati opravičbo za zatiranje in pre-ganjanje naše narodne manjšine. V najhujši zmoti so vsi tisti, ki mislijo, da s politiko zatiranja odtegaajo tla pretveznemu iredentizmu, medtem ko ga s tem-le izvajajo, kakor ugotavlja "La Frontiera" umestno in opravičeno. Pravi, da edina prava ob-mejna politika je — modra politika, ki zna pravilno razlikovati med borbo za ohranitev svoje narodnosti in svoje kulture in med nameni — le namišljenimi — za kak iredentistični pohlep, nevaren državi.

Tako je, in ne drugače: naša narodna manjšina ne stremi za ničemer drugim, nego da bi mogla zadovoljno živeti v tej državi. Zahteva, naj ji država dovoli vse pogoje za zadovoljno življenje, kar more tem lažje, ker to, kar zahtevamo mi, ni v nobenem in ne v najmanjšem navzkrižju

ne z državnim zakonom ne z resničnimi koristmi države. Ako bomo zadovoljni mi, bodo pomirjeni tudi onkraj meje!

Va fuori d'Italia!...

Pod takim grozečim naslovom pripo-veduje "Il Popolo di Trieste" v nekem dopisu iz Kopra, kako je pred časom neka modra vladna odredba že hotela "gospoda Ahtika, Milka in Josipa", poslati čez mejo, ker sta jugoslovenska državljana. Oče Ahtik, ki biva sedaj s svojim sinom v Lazaretu, da je vodil "Posojilnico" ne-srečnega spomina ter da je v vsem okolišču Cezarjev, Pobegov in Bertokov razgladal besedo, ki je prihajala iz Ljubljane in Bel-grada. Pozvali da so ju in obljubila da sta, da se bosta vzdrževala vsake propagande proti Italiji. Sedaj pa je "Popolo di Trieste" doznal od povsem zanesljivih oseb, da gori imenovana gospoda z veliko pre-vidnostjo nadaljujeta svojo nesrečno pro-pagando proti Italiji. In "Popolo" vprašuje: čemu se čaka še, zakaj ju ne pošljejo "al loro paese"? Hitro — hitro naj se zgodi to!

"Popolo" je tudi tu ostal zvest svoji stari in komodni metodi: obtožuje glasno, molči pa o konkretnih dokazih, ki bi pod-krepili njegovo obtožbo. Zakaj ne govori nič, v čem da obstoji tista propaganda obeh Ahtikov proti Italiji? Vsak razsoden človek mora imeti z glavo v začudenju. Lazaret je vendar neposredno pod očesom kraljevih orožnikov, ki z jastrebovim oče-som noč in dan pazijo nad dejanjem in nehanjem vsakega slovenskega človeka, da ta ne more storiti prav nobenega ko-raka, ki bi ostal prikrit kraljevim orožni-kom. Zato se mora vprašati vsak razsoden človek: kako to, da niso orožniki nič za-pazili tiste propagande, kajti: če bi bili, bi bili tudi — to je prav gotovo — nastopili proti obema Ahtikoma in ju spravili na hlad? Pregovor pravi sicer, da ima strah velike oči. Pri dopisniku "Popola" pa ima ta mrznja in fanatizem velike oči, ki vidijo, česar nikdo drugi ne vidi. Tako so zapa-zile tudi propagando obeh Ahtikov proti Italiji!

Gospodje pri "Popolu" igrajo nevarno igro. Ako bi jih ne zavajalo njih protislo-vansko besnilo, ne bi pozabljali na dejstvo, koliko njihovih soplemenjakov živi onkraj državne meje in koliko jih bo, če jim bodo dane možnosti za to, še iskalo tam zunaj vsakdanjega kruha. In glejte: vsem tem našim sodržavljanom italijanskega plemen-a se ne skrivi niti en sam las, zato, ker govorijo med seboj v svojem jeziku, ker si izkazujejo medsebojno krvne simpatije, ker ostajajo — Italijani, ker zagrešajo torej prav tisto, kar piše "Popolo" obema Ahtikoma kot zločin propagande proti državi. Mi bi hoteli videti, kako bi bilo tem soplemenjakom gospodov pri "Popo-lu" pri srcu, če bi časopise tam zunaj shrupelo in zahtevalo: pošljite jih vse preko meje, ker tirajo državi nevarno pro-pagando?!

Vprašamo nadalje s stališča državnega interesa Italije: ali ni vredno najhujše ob-sodbe tako žaljivo pisanje o sosednji drža-vi — loro paese! — prav v dnevih, ko se vršijo pogajanja za izčrno razčiščenje odnosov med obema državama, za do-sego in ustalitev prijateljskega razmerja, ki bo — kar naglašajo vsi pametni ljudje — v nedogledno korist tudi za italijansko državo! Popolovi dopisniki imajo velike oči, da vidijo tudi stvari, ki jih drugi ne vidijo. Ne vidijo pa stvari, ki jih vidijo vsi drugi in pred vsem tudi — državnik Italije. Krogi torej, ki imajo menda vsaj to-liko razumevanja potreb, koristi in — ne-varnosti za državo, kakor dopisniki "Po-pola".

"Popolo" pravi, da je posojilnica, ki jo je vodil Ahtik, nemilega spomina. Verje-mo. Nemilega namreč za vse tiste ode-ruhe, iz katerih krepčev je večevala ko-rakova posojilnica naše budstvo na Kan-

ščini. Čestitamo "Popolu" na taki — kli-jenteli!

Plemenita srca

Pred nekoliko dnevi smo javili, kako naše vasi skrbijo in naravnost tekmujejo med seboj v nabiranju živil za ubožne učence šentjakob-ske šole.

Včeraj so vasi: Divača, Naklo, Motovun, Škofjan, Gorenje, Brestovica, Betanje zopet pokazale plemenitost srca in poslale na zasebno šolo pri Sv. Jakobu 70 kg fižola, 50 kg te-stenine, 20 kg moke, 12 kvintalov krompirja, 100 kg repe, 5 kg ječmena in 1/2 slanin; dalje vasi Črni kal 170 kg krompirja, 30 kg fižola in neimenovani so darovali 28 lir.

Vsem plemenitim dobrotnikom iskrena hvala! Bog povrni stoterno! — "Sol. društvo".

Iz urada polit. društva "Edinosti" v Trzinu

I. M. - Nabrežina: Ako hočete biti poučeni v katero kategorijo spada Vaša bolezen, od-poškodba in koliko vojne pokojnine Vam pri-pada, naročite pri uradništvu "Edinosti" šte-vilke "Edinosti" od 18, 21, 25 in 28. septem-bra, kjer boste našli vse zahtevane podatke. Tajništvo.

K 14-stoletnici obstanka tržaške in koprške škofove

Župniški izpit v Kopru leta 1755.

Tega leta je bila izpraznjena župnija sv. Florijana v Kuberu, ker je dotedanji žup-nik Tomaž Urbina dobil drugo župnijo. Napovedan je bil dan izpita, ki se je vršil v dvorani škofijske palače v Kopru, došli so izpraševalci: trije kanoniki stolnega ka-pitelja koprškega ter župnika iz Košta-bone in Kerkavc; ta dva kakor izpraše-valca za ilirski (slovenski) jezik. Na izpit sta se prijavila Matija Zupin, kapelan ku-rat iz Tinjana, rodom iz te kuracije, in Anton Palcich, mansonar-kurat (stolni vikar bi rekli danes) pri škofijski stolnici v Kopru, rodom iz Sočerga. Obadva sta prosila za župnijo Kuber. Izpraševalci so jima dali par praktičnih vprašanj iz mo-ralnega in pastoralnega bogoslovja. Mo-rala sta tudi izdelali kratko pridigo v ilir-skem (slovenskem) jeziku na podlagi evangeljskih besed: "Ko je Jezus zagledal mesto, se je zjokal nad njim". Ti dve pri-digi sta se ohranili v izvorniku. Podamo ju tu, da bodo čitatelji videli, kako so pred 170 leti govorili v Tinjanu in Sočergu.

1) Videns Jesus civitatem flevit super illam. — De Christus Sjn Bosh je persou iskat inu izvelizat kar ie agubleniu bilu, na tem nei zuiblat, dolder venit iesus quaerere et salum facere quod perierat. Nei sparou terpenia, nei sparou muie dopernasou ie miracule, ie hodiu ie eniga me-sta u tu drugu, ie ene desele u to drugo samo de bi dopernesou volo svoiga ozheta. Kadar pak je vidiu te ludi terdovratne, de neiso hodeli dopernest niegoviga svetiga povejla, se ie sjokou. Ali od kod pride, o moi dobrotlivu iesus, de danasgne dan ete vi tulikain jokau, dokler usi volno in s vesselon so vas u mestu preieli. Sedi spoi-snam od kod pride vassa salost! Sakai ste vi dobru veidu, de taisti kateri tulikain vessenja so vam iskazali, potler vas bodo pregagnali, tepli, krisali inu spotivnu na svetim križi perbiali. Zhe od tod ene mai-hinu h temu se perblisamo, kar pomeni tu mestu, tudi ussidagnim zhassi nas usmileni iesus se joku. Tu mestu pomeni nasa Du-sho, kateri veliku milostiu inu dobruie ie iz iskazou, dokler ie ie h pervimu stvaru po svojim Pildi, faciamus hominem ad ima-ginem et similitudinem nostram, ie nio aprou inu ozhistiu od greha, io ie slekon s krampliu hudizha poklenska, u tem kir sa nio reshit ie preliu usso nieguovo sveto Reshno kri. Videjot tedai pruti leti do-bruti inu nesgruntani milosti nehvaleen se iskase, dokler ne mestu hodit po niegovim nauku, se blise h temu fardamanu, se mi-lu sjozhe, videns Jesus civitatem flevit super illam. Amen.

D. Mattio Zupin, m. p.

2. Videns Jesus civitatem, flevit super illam. Viduchi Jezus grad od Jerusalema somi se prolile susce: — moi predragi, grad su dusse nasse, sgora oveh on gioce, cadar mi drugi pademo u grih, tadai on gioce, sacai dusse nase on negleda vec ca-cor pervo, cadar sgubimo milost nieguvo, tadai on gioce; no co mi drugi nechiamo, da Jezus ioce, recimo largo od griha, pu-stimo crivigne, pustimo svaco zlo, i osli-stimo negove sapovedi, taco chiamo resve-selit Isusa, i en dan chiamo miloschio ne-govo dosegnit craglievstvo nabesco. Uni grad anbet ie bil nel lepci, taco dusse nase so nel leppe cadar so u milosti od Boga, on ih glede caor negove... ma cadar sa nase nesrecho ih od nega odversemo, tadai on dela vidi ie ovo priligo od grada, da mie velico milo, ino da on se dela sacai se povorni chiemu. Amen.

P. Antonio Palcich, m. p.

Društvene vesti

— Slov. akad. ler. društvo "Balkan". Danes redni sestanek v navadnih prostorih ob 20.30 s predavanjem "Ugotovitev vrednosti delnic". Uro prej se bo vršila odborova seja. Vabljeni so tudi prijatelji društva. — Predsednik.

— Javna knjižnica šentjakobke "Citilnice" posluje redno vsako nedelo od 10.—11. v po-slojio stare policije pri Sv. Jakobu, kjer se tudi vpisujejo novi člani. Član je lahko vsakdo. Proti neznanji članarini mu je na razpolago bogata zbirka vsakovrstnih knjig, zabavnih in poučnih, od najpriprostejših mladinskih spisov do najbolj zamotnih romanov. Posebno šol-ska mladina bo našla v knjižnici mnogo le-pega, primernege čtiva. Ker namerava vodstvo kolikor mogoče še izpopolniti knjižnico, po-sebno podružnico v Rocolu, ki posluje vsako nedelo od 10. do 12. v prostorih tamonjega konsumnega društva, bo hvaležno za da-rove knjig. — Gena Lidija Slamič darovala podružnici 1 knjigo, g. S. V. 8 knjig. Dalje je g. Marjan Bratina daroval za šentjakobsko knjižnico 5 knjig. Rodoljub, posnemajte te darovalce!

ŠIRITE EDINOST!

Iz tržaškega življenja

— Ljubosumni soprog, funak dramatičnega dogodka v ulici Giulia, se prijavil policiji. Včeraj smo obširno poročali o krvavi drami, ki se je odigrala prednočnim v ulici Giulia. Med drugim smo omenili, da je gostilničar iz Driol, ki je rnil s strehi iz revolverja svojo ženo Marijo in njenega bratranca Sulicha, takoj po dogodku zbežal. Očitno pa se je mož pozneje premislil, kajti v pozni uri se je v spremstvu brata sam javil na kvesturi. Ce-prav se mu je poznalo, da je še pod utisom burnega dogodka, je vendar pri zaslišanju po-drobno opisal dogodka in okoliščine, ki so dali povod njegovemu dejanju. Dejal je, da je že del časa smil, da ga soproga vara s Sulichem. Se za časa njunega bivanja v Postoi ni imel večkrat priliko opaziti, da obuje Sulich neko-liko preazupno z njegovo ženo. Nekoč ju je celo videl, ko sta se sprehajala, držeč drug drugega pod pazduho. Zato je mladenič, ki je bil tedaj uslužben v njegovem bufetu, odsvolil, hoteč se na ta način odkriti morebitnih za-pletih žene. Toda pozneje, ko se je preselil z ženo v Trst, je zapazil, da se slednja še vedno sestaja s Sulichem. Zato je nekoga dne odločno vprašal, kaj pravzaprav pomenijo ti sestanki. Tedaj mu je mladenič obljubil, da se bo iz-ogibal njegove soproge.

Drioli je mislil, da je s tem zadeva likvidi-rana. Toda predčrcašnjim je zvedel, da temu ni tako. Neki Oddo Pennacchiatti, zarocenec hišne Drioljeve matere, mu je zaupno povedal, da Marija Drioli pogosto obiskuje bratranca v njegovi trgovini, kjer da se pogostoma dolgo časa ustavi. Te besede so seveda zopet vzbudi-le v Drioliju ljubosumnost, ki je vzplamela z vsa silo. K temu je prispevalo tudi dejstvo, da se je istega dne sporekel s soprogo. Mož je sklenil, da se prepriča o resničnosti Pen-nacchiattijevih namigavanj. Popoldne je šel mimo Sulicheve trgovine, a tedaj ni našel Driol-jeve. Toda pozneje, ko se je okoli 19. ure zopet vrnil, je bila njegova soproga v trgovini. Stopil je notri ter jo vprašal, kaj počenja tam. Mesto odgovora pa sta se žena in tudi Sulich nekam zbadljivo nasmehnila. Tedaj ga je ljubosumnost popolnoma obvladala; v slepi jezi je potegnil revolver ter oddal več strelav proti ženi in Sulichu.

Drioli je med drugim tudi priznal, da se v zadnjem času nista dobro razumela z ženo, vendar pa da ni prišlo do očitnega spora med njima.

Stanie Drioljeve in Sulicha se je znatno zboljšalo in ako ne nastopijo kakke kompli-kacije, bo ženska odkrvala v kakih 10 dneh, Sulich pa v treh tednih.

Drioli je bil odveden v zapor. Zagovarjati se bo moral radi dvakratnega poskušnega umora.

— Umrl v šoli tekou pouka. V večerni šoli za rokodelce v ulici Mazzini je sinoči okoli 20. ure nenadoma postalo slabo 16-letnemu ko-vaškemu vajencu Marku Gabrovici, stanujo-čemu pri Sv. Ivanu - Vrdela št. 710. Učitelj je Gabrovica poklical pred tablo, da bi ga iz-prašal. Nenadoma je dečko pobledel, izbulil oči ter se zgrudil; obležal je nezvesten. O do-godku je bila takoj obveščena rešilna postaja, ki odkoder je prihitel na lice mesta zdravnik, pa ni mogel storiti nič drugega kot ugotoviti, da je deček že mrtav; zadela ga je srčna kap. Oblastveni organi, ki so pozneje dospeli na lice mesta, so dali prepeljati truplo v mrtvaš-nico mestne bolnišnice.

Nesrečni deček je bolehal na srčni hibi, radi katere je imela rešilna postaja že večkrat opraviti z njim. To pot ga je bolezen ugo-nobila. Dogodek je napravil na učence globok utis.

— Nevaren padec z avtomobila. 49-letni tečaj Julij Toffoli, stanujoč v ulici S. Filipo št. 6, se je sinoči peljal na tovrnem avtomobi-lu iz proste luke V. E. III. Radi močnega tresenja avtomobila je mož, ki je bil precej vinjen, nenadoma močno omahnil, izgubil rav-notežje ter padel z avtomobila. Pri padcu je tako močno udaril z glavo ob kameniti tlak, da si je nevarno pretresel možgane. Pone-srečenec je bil z istim avtomobilom prepe-ljan v mestno bolnišnico.

— Človeški plod med smetmi. Vratarica hiše št. 38 v ul. S. Francesco št. 37, je našla včeraj v zaboji za smeti na dvorišču omeje-nje hiše velik omot. Ko ga je odvila, je prišlo na dan trupelce novorojenčka. Sodna komi-sija je dognala, da gre za 7 mesecev star člo-veški plod.

POKOTNO SODIŠČE

MORILEC NEZVESTE LJUBIMKE NA ZA-TOZNI KLOPI

V ponedeljek se je pričela razprava proti 36-letnemu kramarju Josipu Belleli, rodom Grku, ki je dne 9. januarja 1923. umoril svojo ljubimko Alojzijo Delpino.

Zločin je bil žalosten epilog nesrečnega lu-bavnega razmerja, prepletenega z dramatičnimi in burnimi okoliščinami, iz katerih odseva-jogrenkobe do blaznosti zaljubljenega in va-ranega moža ter moralna propalost izprijene ženske.

Belleli se je seznanil z Delpinovo leta 1915., ko je prišla slučajno po opravih v njegovo tr-govino s starinami, ki se je tedaj nahajala v ulici Giannata. Prikupljiva zunanost Delpi-nove je napravila nanj globok vtis. Ženska, ki je to opazila, ni ostala gluha njegovim prijaz-nim besedam. Kmalu se je razvilo med njima ljubavno razmerje, v katerem je Delpinova Bellelija takorekoč duševno zaslužila. V svoji slepi strasti je pozabil celo na svojo ženo in hčer, s katerima je do tedaj živel v lepi slogi; prepustil ji je svoji usodi ter stopil z Delpi-novo v divji zakon. Zdelo se mu je, da je s tem dosegel vrhunec svoje sreče, a se je bridko varal. Delpinova je bila zelo nečimerna in mu-hasta ženska; ljubila je raznovrstne zabave, dopadla so se ji draga oblačila, sploh je hotela živeti udobno gospodsko življenje. Belleli se je v svoji slepi za ublženosti na vse načine pri-zadeval, da ustreže njenim pretiranim zahte-vam. Toda kmalu ni mogel več zmagovati stroškov in sčasoma so bili tudi njegovi pri-hranki, sad večletnega marljivega dela in truda, pri kraju. Misli je, da bo končno postala Delpinova zmernejša, a se je varal. Ženska ni hotela uvideti, da je mož že na beraški palici. Pač pa se je njena ljubezen do Bellelija po-polnoma ohladila ter se celo spremenila v mržnjo. Nekega dne je Belleli zvedel, da mu je ženska, za katero je žrtvoval vse, postala nezvesta. Varala ga je z nekim železničarjem, ki ga je v njegovi odsotnosti sprejemala na dom. To je bil za Bellelija strašen udarec; zdelo se mu je akoro nemogoče kaj takega. Usodnega dne, 9. februarja popoldne, je Bel-leli dal duska močni negotovosti, ki mu je tla-tila dušo. Ko se je Delpinova vrnila domov, jo je vprašal, če je res, da ga vara. Prišlo je do dramatičnega prečenja, Ačkom katerega mu je ženska v jezi predrizljivo zabrusila v

obraz, da ima res drugega ljubimca. Po pri-znanju je pognoal Belleliju kri v glavo; po-zgrabil je staro brivno britve, planil kakor ranjen ris proti ženski ter ji prerezal vrat. Nato je kakor blazen pohitel na bližnji komi-sariat ter izpovedal zločin.

Zasliševanje prič.

Po prečitaniu obtožnice, je dal predsednik zaslišati priče, ki so v splošnem opisali Del-pinovo kot moralno izprijeno žensko, ki je Bellelija šikeralila in poniževala na vse mogoče načine. Z druge strani pa so nekatere priče izpovedale, da je bila Delpinova precej skrbna gospodinja, ki je svojega ljubimca priganjala, naj si preskrbi kako stalno službo. To njeno prizadevanje je bilo baje povod prepriom, ki se pogostoma izbruhnil med njima. Maji umor-jene, Elvira, je povedala, da je skrbno vzgo-ila svojo hčer, ki je bila sicer nekoliko lahko-miselna in površna, a sicer pridna ženska. Delgo časa je mislila, da je hči poročena z Bel-lelijem, katerega je opisala kot malopridneza, ki je zlostavljaval njeno hčer. Dalje je izjavila, da je pokojna hči pretrpela mnogo hudega z Bellelijem. Svoje trpljenje je opisala v zapiskih, ki so pa po njenem tragičnem koncu izginili na nepojasnjen način. Na vprašanje bratelja, odv. Robba, kdo je vzal zapiske, je priča od-vrnila, da ne ve. Na dan zločina, da ji je hči povedala, da je Belleli pretekel noč rogovičil po spalnici z brivno britvo v roki, govorč, da si hoče oprati roke v krvi nekoga. Končno je priča ponovila izditev, da je imela njena hči pravcato peklensko življenje z Bellelijem; ni pa znala povedati, zakaj je Belleli zlostav-ljal njeno hčer.

Obtoženc, ki je poslušal izjave matere ves potr in skoro neprenehoma ihtel, je na vpraš-je predsednika odgovoril, da je priča la-gala. Zanimal je, da bi on kdaj zlostavljaval Del-pinovo, pač pa je ona njega zlostavljala in tr-pinčil. Istotako ni res, da je noč pred dogo-dkom rogovičil z brivno britvo. Omenil je tudi, da je bila Delpinova svoj čas v Egiptu ter da je imela tam ljubavno razmerje z nekim Gr-kom. Na te besede je priča Delpin vzrojila ter pripomnila: "Da, res je, toda dotičnik je bil vse drugačen mož kot vi!"

Glede ljubavnega razmerja z Delpinovo in okoliščin, ki so mu dale tako žalosten epilog, je obtoženc v glavnem povedal to, kar smo že prej menili. Tistega dne, ko se je seznanil z Delpinovo, mu je dala kozareček nekega li-kerja, ki ga je zelo omamil. Pregovorila ga je, da je prebil tisto noč v njeni družbi. Naslednje jutro je zahteval od njega znesek 500 kron. Nekoč ga je Delpinova zvalila v zabavišče "Maximo", kjer je moral plačati račun v znesku okoli 1000 kron. Ob neki priliki, ko že ni več marala za njegovo ljubezen, mu je rekla: "Ti me ne poljubujš tako, kot me poljubila že-lezničarica." On je prenesel to ponižanje, čeprav je stulil, da je dotični železničar njen ljubimec. Končno je obtoženc zanimal, da bi bil kdaj mrzil delo. Trdil se je mnogo, a ves zaslužek mu je Delpinova sproti zapravljala.

Priča Nikolaj De Cristoforo, železničar, ki ga je Delpinova sprejemala na dom in ki je bil, kakor je razvidno iz izjav nekaterih prič, njen ljubimec, se je zelo previdno izražal o odno-sajih, ki jih je imel z Delpinovo. Njegove izjave je izpodbijala priča Marija Lisjak, podna-em-nica Delpinove, ki je povedala, da sta se on in Delpinova pogostoma zapirala v njeno sobo; enkrat je celo pobil v sobi palico in man-šete. Cristoforo pa to trdovratno taji.

Priča Irma Mohorovac, sestra Delpinove, je pričala zoper obtoženc; padla je večkrat v protislovja, zato jo je predsednik, uvidevši, da ji njeno duševno stanje ne dovoljuje pričati, objektivno odsvolil.

Razprava se nadaljuje.

Iz tržaške pokrajine

Z GORNJEJA KRASA.

So gotovi gospodje, ki si domišljujejo, da imajo v zakupu vso pamet, in da razen njih nihče nič ne razume in tudi ne dela nič prav. To so gospode pravim, in ne kakšne šlele! Saj so obdržali marsikatero hlače po višjih so-lah, za kar naj jim bo žal, ker take nezanosti bi lahko uganjali tudi samo z ljudsko soio.

Glavna njihova naloga jim je, da vsakogar, ki ne soglaša z njimi, napadajo z vso lutostjo in ga v svojih glasilih razglasajo kot na hujšega in najnevarnejšega sovražnika vsega naroda slovenskega.

Značilno je, kako si ti ljudje izmenjujejo so-vražnika.

Ko se je gosp. Šček narinjal, zlepa in zgrda, za poslanca, je pravil, da so najhujši sovražniki slovenskega naroda — komunisti!

Nekoč je hotel biti celo mučenik komuni-stovskega nasilja. Napadli so ga bili komunisti blizu Steverjana, — vsaj tako je pisal v "Go-risno Strazo". Potem je obliče spremenil. Da-nes so mu komunisti vzor. Saj je nekoč zapisal v svojem listu, da je narodnost hudčevo, delo, smešno naziranje, in da se bodo kmalu ljudje čudili, ko bodo slišali o narodnostnem boju, ravno tako kakor da se čudi o sedaj, ko slišajo da so nekakj sežigali čarovnice.

Kakor že rečeno: v letu 1921 se je g. Šček za-hotel poslanski mandat. Se popolnoma nepo-znan si je usvojil misel da postane velik za-drugar. Hodil je po vaseh, bližnjih in dalnjih, malih in velikih, in povsod je oznanjeval: kdor hoče dobro sebi in svojim, kdor hoče, da spo-drine trgovce — tudi pošene — naj se hitro vpiše kot član v "Kmetijsko in vrtnarsko za-druge", ker edino v tej združbi bo naša reš-tev.

Naši pošteni ljudje niso poznali tega novega preroka, niso vedeli nič o njem. Ko so nam pa njegovi agenti povedali, kdo da je ta mladi od-rešenik, smo se kar trumoma vpišovali v za-druge: dovoljno jamstvo nam je bila čast du-hovnika, ker mi globoko spoštujemo vzvišeni duhovski stan.

O, da ne bi bili mi nikdar storili tega! Kajti, čim je g. Šček postal "onerevalec, se je prokleto malo menil za združbo in nas, njene člane.

Ko pa je prišel dan obračuna s "Kmetijsko" ni hotel biti on več nič oče, pač pa je bevsal sedaj na enega, sedaj na drugega, toda vedno le z namenom, da bi odgovornost za nesrečo odvrnil od sebe in jo navadil na druge, da ne bi mi mogli zedružniki zalucati v obraz: Tvo-je dete je, sedaj pomagaj!

Kdo je kriv in kdo hvale vreden, je jasno povedalo zborovanje prizadetih članov v Tr-stu, kjer pa g. Šček ni bil!

Obsodba je bila naravnost porazna. Ko je neki navzočni član odkrito in jasno rekel: "Če bi bili Šček tako odsvolil, kakor smo ga mi, in če bi njezgovih agentov ne bili posluš

Danes pa, ko je »Adriatica« v propadu — banka, ki nima nobenega stika z našimi voditelji in obratno; danes pa bi hoteli ti gospodje vsi krivdo na nesreči zadržati naprti tistim, pred katerimi jih je strah! Bojijo se, ker bodo morali odgovarjati škodljivo za svoje pogubno delovanje.

— Garjeve ovce hočejo zdraviti — zdrave. Ker pa vemo, da garjeva ovca spada na pusto gmajno, hočemo tudi mi poslati tiste proroke — na gmajno. Mi smo jih že izpljunili! Ne bi rabili te odurne besede, da je ni njihovo glasilo »Goriška Straža« sama svojočasno uvedla v svoje polemike.

— Veliki dol. Ker je v naši občini še precej nadebnih mladenčev in mladenk, ki so kljub vsem vetrovom, ki krog nas pišejo, vendar ohranili svoje narodno prepričanje, bi bilo zelo potrebno, da bi se naša mladina organizirala za društveno delovanje. Vseled tega bi nam bilo zelo ustrezno, ko bi nam naša osrednja društvena organizacija v Trstu priskočila na pomoč s pojasnili glede ustanovitve društva. Posebno je to potrebno sedaj, ko tako kriče v svet »Mali list« in pa »Gor. Straža« in podirata, kar se je leta in leta zidalo. Najbolj pa je žalostno, da tako napadate g. dr. Wilfana. In čemu neki? Saj so še pred nekaj leti bili vse drugačni misli. To se pravi, vsaj kazali so se kot take! Ali kolikor hočejo najkričijo in zavajajo ljudstvo še bolj v temo, kot je bilo do sedaj, slovensko ljudstvo se bo vendar zavedalo, kdo je bil njegov zvesti, odločni in ljubeč branitelj in voditelj v teh tako kritičnih časih. Naj ga kolikor hočejo grdi — pred nami: mi mu bomo odprto in glasno pred svetom izrekli naše neomejeno zaupanje. Sicer pa menda je večina teh rovarjev še iz predvojnega časa! Samo da sedaj vidijo črno, kar je bilo prej belo. Ali naj vedo vsi oni, ki to uganjajo, da sami sebi jamo kopljejo!

Vesti z Goriškega

Uredništvo in uprava »Edinosti« v Gorici se nahajata v ul. Carducci št. 7, I. nadst. Uradne ure od 10.—12. in od 13.—14.

SLOVENSKO GLEDALIŠČE V GORICI

Za nedeljsko predstavo Cankarjevega »Pohujšanja« vlada v Gorici veliko zanimanje. Kako tudi ne, saj zadostuje samo ime našega velikega pisatelja, da občinstvo napolni dvorano do zadnjega kotička. Zato ni čudno, da je povpraševanje po vstopnicah zelo živahno. Da se pa odvrne naval pri večerni blagajni, naj si vsako preskrbi vstopnico v predprodaji v Nar. knjižarni, ul. Carducci 7. Okoličanom zadostuje, da si potem dopisnice zasigurajo prostor. — Vodstvo gledališča se trudi, da bo ta slavnostna prireditev najdostojnejše podana ter se ne straši truda, ne stroškov, samo da bo pripravilo cenjenemu občinstvu čim večji umetniški užitek. — Vse vloge so v zanesljivih rokah. V glavni vlogi nastopi naš gost g. Terčič. Jacinta bo gđ. Mervieva. V večjih vlogah nastopijo še gđ. Gaberščekova, g. Gomišček, Bratuš, Levpušek in drugi. Režijo vodi predsednik Dram. dr. in režiser g. Kozman.

Predstava se bo pričela izjemoma ob 8. uri zvečer. Konec ob 10. uri.

Vedstvo opozarja cenj. občinstvo, da se bo zastor dvignil točno ob napovedani uri. Meddejanski odmorji bodo kratki.

— Nevednost? V Čolnica št. 10 je v poročilu o obnem zboru Prosvetne zveze navedena »potreba uvesti društva v Sv. Luciji, v Volčah, Podbrdu itd.« Vprašujemo, zakaj treba ustanoviti (uvesti) društva n. pr. v Sv. Luciji in v Volčah? Ali Prosvetna zveza — ker ti dve društvi nista včlanjeni pri nji — ne ve za njih obstoj? O društvu pri Sv. Luciji ni treba komentirati, ker zadostuje pač zadnje poročilo in ocena v »Edinosti« ob priliki uprizoritve E. Ganglove drame »Sin«. Niso pa vsi tako srečni, kakor pri Sv. Luciji, da bi imeli na razpolago lepo veliko dvorano z odrom, zato pa ni še rečeno, da društvo, ki je z javnimi prireditvami vezano le na gotov letni čas, vsled tega že spi. Treba si je ogledati delovanje knjižnice, tamburaške in dramske vaje! Menda ni oblast samo v Volčah prepovedala delovati društvu, in to nad leto dni? Zato vsak razumnik to dosedanje mrtvilo lahko pravilneje umeje. Dvojna društva v eni vasi pomenijo cepitev prepotrebni in redkih moči, za posledico imajo apatijo in polom, kar pa menda ne more biti namen Prosvetne zveze.

— Obnovitev koncesij. Goriška podprektura je odredila glede obnove koncesij za hotele, restavracije, kavarne in gostilne i. dr. za l. 1925. sledeče:

Vse prošnje, napisane na 2-lirskem polkovanem papirju in naslovljene na goriško podpre-

fekturo, morajo biti predložene na mestno županstvo skupno s staro koncesijo ter opremljene 1) s kolkom za 3 lire, ako ima prošnja za predmet koncesijo za gostilno, kavarno ali za prodajo lahkih opojnih pišč sploh; 2) z 18 lirami v upravnih znakih, ki tvorijo pristojbino za državno koncesijo, in s kolkom za 3 lire, ako ima prošnja za predmet obnovitev koncesije za prodajo krepkih opojnih pišč.

Za to poslednjo vrsto koncesij morajo biti prošnje predložene tudi na mestno županstvo, toda naslovljene morajo biti na pokrajnsko prefekturo, ki je edino pristojna za izdajanje podobnih koncesij.

V Gorici morajo biti prošnje vložene pri protokolarnem uradu soba št. 17., najpozneje do 12. t. m. ter morajo biti opremljene s pobotnico, izdano od mestne blagajne, da je plačan obrtni davek za l. 1925.

— Zagoreta napad. V terek je pripeljal rešilni voz goriškega »Zel. križa« v goriško bolnišnico 38-letnega Jerneja Madon iz Banjšic-Podgritca. Mož ima šest ran na glavi in povrh tega še prebito lobjano. Po njegovem pripovedovanju si je nakopal teh šestero ran na sledeči način: v terek se je podal na delo v Avče. Kake tri četrte ure od Avče si je zakuril ogenj, da bi se malo ogrel. Ko se je tako grel za ognjem, ga je nenadoma napadel s kamnjem neki Alojzij Jurčev iz Loma pri Kanalu ter mu povzročil onih šest ran.

— Plesni koncert Lydie Wisiakove. V soboto zvečer in v nedeljo popoldne je priredila umetniška plesalka gđa. Lydija Wisiakova v dvorani Trg. doma dva plesna koncerta. Da ne bodo čitatelji teh vrstic, ki so zamudili ta lep koncert, krivo razumeli besede »umetniška plesalka«, bodi povedano, da gđa. Wisiakova ni iz vrste onih umetniških plesalk, ki si nadevajo to ime, ker obvladajo z neko gotovo spretnostjo, prožnostjo in rafiniranostjo v plesanju, kakor jih večina srečujemo po raznih kabarejih velikih mest, ne, gđa. Wisiakova je ravno taka umetnica, kakor je dobra gledališka igralka ali pevka, slikarica ali pianistinja itd.

Teh par besed velja samo za one, ki niso bili na koncertu, kajti onim, ki so se koncerta udeležili, je pojasnila v dovoljni meri njihovo resničnost gđa. Wisiakova sama s svojimi stopi. Posebno z izvajanjem razvosa ene Debussyjeve »Grotesque« je morala spreobreniti vsakega, pa še tako zakrknjenega trdnostneža, ki bi se osmelil trdit, da njen ples ni umetnost. Ali pa Griegova »Eotica«! S kolikim izhovem čustev v vseh kretanjih in gibih jo je podala gđa. Wisiakova! Isto velja predvsem tudi za Musorgskega »Gnom«, Sukov »Vetev« in več ali manj tudi za vse druge komade. V poslednji točki sporeda, v Gounodovem valčku iz opere »Faust« je gđa. Wisiakova očividno hotela pokazati, da zna biti ne samo plesalka-umetnica, ampak tudi umetniška plesalka, kajti v tem komadu nam je pokazala ves kontrast, ki vlada med plesalko-umetnico in med umetniško plesalko. Gđa. Wisiakova ni torej iz one vrste umetniških plesalk, kakor bi si kdo na prvi hip mislil, ampak ona je prava umetnica, ki se bo časoma razvila v silno in samoniklo individualnost.

Tako njej, kakor prirediteljem smo prav hvaležni za ta koncert. Obžaluemo le, da posebno v nedeljo, ni bil ravno najboljši obisk. Radi popolnosti moramo še omeniti, da je gđa. Wisiakova spremljal na klavirju z niemu lastno virtuozičnostjo, kapelnik ljubljanske opere, g. A. Balzaka.

— Iz Idrije. Pri našem mestnem županstvu je razpisana služba občinskega tajnika in služba za eno pisarniško moč drugega razreda, glasom novega občinskega organičnega pravilnika. Da sta omenjeni dve službi razpisani, vemo mi davkoplačevalci in občani iz samo italijanskega oglasa na občinski deski. Poleg tega oglasa je bil razpis objavljen menda še v nekaterih italijanskih listih. Gospodu občinskemu komisarju gr. uff. gen. Carlo Castellaziju se namreč ni zdelo vredno, da bi se razpis omenjenih služb objavil v slovenskem jeziku, toliko manj v kateremkoli slovenskem listu. Čemu tudi, saj ni v službenih pogojih nikjer zahtevano znanje slovenskega jezika! Ne vemo, ali misli naš občinski komisar, da smo v Idriji sami Italijani. Če pa ne misli tega, naj bi vsaj razpisal obenem poleg omenjenih dveh služb še službo občinskega tolmača, da bo mogče našim občanom govoriti v občinskem uradu v raznih nujnih opravkih. Lepe razmere nas še čakajo! V občinskem uradu, kjer vpišejo človeka ob njegovem rojstvu in kjer dobiva vse potrebne listine do svoje smrti, katero je treba zopet v občinskem uradu prijavit, dalje v vseh slučajih raznih prijav, živine in vozov, poslov, najemnikov, obrti tlačih se raznih davkov, občinskih taks i. t. d. — ne bo v kratkem naš človek več slišal slovenske besede in močel urediti svojih opravkov, ne da bi imel s seboj tolmača. Kakšne nepravilne in protislovne bodo nastale v takih slučajih si vsakdo lahko misli. Skodo pri vsem tem pa bo trpel le naš človek. G. občinski komisar, ki sprejema od idrijskih davkoplačevalcev, katerih je gotovo 98% slovenskih, lepo plačo, dnevno 60 lir, pač ne more napraviti večje netaktnosti in krivice svojim občanom, nego s tem da skuša uvesti v naš občinski urad osebe, katerim po njegovem mnenju ni potrebna poznati jezika tukajšnjega prebivalstva. Znanilno je od gospoda komisarja tudi to, da je opozorjen od gotove strani, naj bi bil razpis služb objavljen v kakem slovenskem listu, izjavil dotičnik: »Kdor hoče to imeti, naj to objavi sam«.

Gospodu se menda sanja, da smo mi radi njega tukaj, a ne on radi nas!

Odstavljen je tudi že več let v občinski službi se nahajajoči paznik mestnih delavcev in

pokopališča A. Vontina. Imenovani je imel dnevno plačo kakor delavec, nadziral je občinske ceste, poti, vodovode in podobne naprave. Skrbeti je moral, da so se obdelovala občinska zemljišča, nadzirati uređitev pokopališča po načrtu, ki ga je izdelal prejšnji občinski svet, skrbeti za občinske konje in vožnje. Pri g. komisarju je padel v nemilost povodom tožbe, ko se mestni delavci tožili g. komisarja, ker jim je več mesecev zadrževal njih zasluženo plačo. Menda je mislil, da morajo ti reveži zastoj delati in da lahko živijo brez vsake plače! Ker ne vidimo za ta korak gosp. komisarja nobenega drugega razloga, je umljivo, da je storil to radi tega da bo tudi na to mesto narinil koga drugega.

Kakor predpisuje zakon, je tudi v našem občinskem uradu od 1. do 15. tega meseca čas reklamacij za politične in upravne volitve. Tudi ta reklamacijska doba in tozadevni predpisi so objavljeni s samostalnim in lepimi. Naš g. komisar, ki se ob raznih prilikah in praznikih obrača na nas občanov z velikimi in pompoznimi dvojezičnimi prostili, tudi v tem slučaju ni uvidel potrebe opozoriti svoje občane na to njihovo pravico v njih lastnem jeziku. Pozivamo tem potom vse volilne upravičence tukajšnje občine, da se nemudoma prijavijo v občinskem uradu, ali so vpisani v pravo sekcijo. Prva sekcija je na levem bregu potoka Nikove in Idrije, druga na desnem bregu omenjenih voda. Ker se je ravno to leto veliko ljudi preselilo, je posebno važno, da poskrbijo dotični, da se prenese, če je potrebno, vpis iz prve sekcije v drugo ali obratno, ker jim drugače na dan volitev vol. komisija lahko dela sitnosti. Vsak volilec naj si zapomni enkrat za vselej, da je le v tem času možno izvršiti popravilo vpisa ali zahtevati vpis brez oziroma nato, kdaj se vršijo volitve. Natančnejše podatke je najti v »Edinosti« z dne 4. tega meseca.

S TOLMINSKEGA

Kakšne posledice ima brezmešno hujskanje razkolniškega časopisa čez naš edini dnevnik »Edinost«, se lahko vidi v neki veliki vasi na Tolminskem. (Imena vasi nočem navesti zaradi drugih pametnih vaščanov). Mlad kmet, ki je bil in misli še vedno biti moder občinski svetovalec, posebno v oddelku za moralo — je po vednem in izključnem čitanju »Malega lista« in »Goriške Straže« zapazil, da je politično zrel momak. Saj je pošiljal svoje otroke v ital. vrtec. V debatah ugovarja, da so »vsi glihi«. Wilfan, Besednjak, Šček in Biteznič. (Lepo spričevalo zdajnim trem od njihovega somišljenika!) O listu »Edinost« je mnenja in govori, da je nemoralen in pohujšljiv, ker sprejema inserat — izkušene babice! Hvala Bogu, da je to edini »politik«, moralist! sploh človek s podobno mislijo, ker bi morali drugače nujno obžalovati, opuščenje norišnice v St. Petru pri Gorici.

— Libušnje. Županstvo na Libušnjem dopisuje svojim občanem izključno v »domačem« jeziku. Prosi se, da bi se namestilo za občinskega tajnika kakega Sicilianca, večšega obeh deželnih jezikov, ker tajnik, domačin, tega ni zmožen.

Z VIPAVSKEGA.

(V obrambo dobrega imena.)

Slovenska javnost in čitatelji »Edinosti« se bodo gotovo še spominjali žalostnih in obžalovanja vrednih dogodkov, ki so se dogodili ob priliki prvih vojaških naborov za naše fante pod novo vlado pred dvema letoma v Vipavi, ko so po noči neznan zlikovci nalepili po vogalih pet ali šest plakatov, ki so z risbo in sramotilno vsebino zaničevali in poniževali italijansko armado. Strahu in groze, ki smo jo takrat preživeli, ne bomo pozabili leta in leta. Ves gnev je bil obrnjen proti gornjemu koncu Vipave, ki leži okoli cerkve, in najbolj je bila ogrožena Hrovatinova hiša, kjer je imela svoje prostore »Čitalnica« in kjer se je nahajala ona znana dvorana, ki je bila nekaterim trn v peti. Ljudje so iz strahu pred grožnjami izpraznili hiše, vozili pohištvo na Gradišče in Vrhopole, gonili živino iz trga in človeku se je zdelo, da se bo zgodilo nekaj groznega. V tej strašni zmedbi in negotovosti so se dobili ljudje, rojeni v Vipavi, torej domačini, slovenskega pokolenja, ki so v svoji popolni izpričenosti in moralni dekadenci šli tako daleč, da so tolažili zbežane ljudi z lepim tolažilom: »Edina rešitev za trg je, da se zažge Hrovatinova hiša, kjer se nahajata knjižnica in inventar čitalnice, ker drugače bodo fašisti zažgali ves gornji konec«. Fašistov sicer nismo po dnevi nikjer videli, toda ponoči je bil izvršen napad na Hrovatinovo hišo, ki pa je bila tako trdno zgrajena, da je par bomb z lahkoto prenesla, le ena ročna granata je priletela v spalno sobo in tam premaknila posteljo in drugo sobno opravilo. Potem ko so napadali odšli, so nastopili orožniki ter ostali celo noč pred hišo. Drugi dan so se začele preiskave. Seveda zaradi bomb, ki so treskale na Hrovatinovo hišo, bi si mislil človek. O ne, sedaj je šele začela prava preiskava zaradi plakatov. In ta preiskava traja še danes, to je, že dve leti. In še ni pojasnjena zadeva s plakati. Seveda pri sodišču. Sodišče se je ukvarjalo na vse konce in kraje, zasliševalo in iskalo, toda ves trud zaman, ker je bil zajec skrit v drugem grmu kakor pa v tistem, kjer so ga iskali. Najprej so hoteli iskati krivca v neki družbi iz Gorice, ki je bila oni večer jako dobro razpoložena v Vipavi. Ni šlo. Zato menda ni bilo med njimi nobenega slikarja, ki bi bil tudi karikaturni občen. Napravili je bilo treba seznam osebe vipavskih slikarjev, akademskih in samoukov, domačinov in slučajno v Vipavi ob tistem času bivajočih. In po dolgem iskanju so ga izteknili, in veste, kdo je bil ta slikarček? Kdo drugi,

kakor akad. slikar Štuka, ki je naslikal v Hrovatinovi dvorani ono grozno veleizdajniško fresko na zid. In res so ga naznanili in obdolžili po krivem kakor pisarji Jezusa. Toda imeli so smolo ti ovaduh in tatovi dobrega imena. Štuka je podal popolnoma posrečeno svoj alibi, ker je bil takrat ravno 3 dni odsoten in zaposlen s delom v Kodretovi vili v Sentvidu pri Vipavi. Tudi slička na »manifestino«, ki je sramotila italijanske vojske, je bila tako rečna in tako prostaško izvedena, da je vsakdo lahko presodil, da takih zmazkov ne dela slikar akademik, temveč le kak diletant, ki se je morda res nekaj vželi učil par ur na teden risanja, ki pa za slikarstvo ni nikoli imel nobenega poklica. Toda vsi ti dokazi ubogemu umetniku niso mnogo pomagali, ker so zastavili proti njemu svoj vpliv največji fašistovski generali. In bežati je moral preko meje v Jugoslavijo ter pustiti svojo službo učitelja risanja na državni realki v Idriji, ker se ni čutil več varnega. Drž. pravdnštvo ga je hotelo obtožiti hudodelstva veleizdaje zaradi vojni sili sovražnega dejanja.

(Dalje na IV. strani.)

Mali oglasi

SINGER-jev šivalni stroj, zaščiten 20 let, se prodaja na obroke. Kupujejo se stari stroji. Acquedotto 60. 1595

BABICA, izkušena, sprejema noseče na dom. Via Chiozza 50, pritličje. 1596

KONCESIJA slaščičarne se da v najem. Corso Garibaldi 14, III., vrata 19, od 12.—14. 1591

GLASOVIR, dolg, se prodaja. Via Donato Bramante 2, I. levo. 1592

POROCNA soba iz orehovega lesa, z vzmetmi, volnenimi žimnicami, skoraj nova, se prodaja radi selitve. Corso Garibaldi 25, vrata 6. 1593

KRONE, goldinarje, zlat denar, briljante, zobove, plačujem po najvišjih cenah. Zlatarna Portici Ponte Fabbra. 1594

TRTE cepljene, prvovrstne L 50 za sto komadov. Sadna drevesca vse vrste oddaja Josip Pipan, Preserje-Komen. Naročila sprejema Tržaška kmetijska družba, Trst, Rafineria 7. 1597

GLASOVIRJE v vsakem stanju popravilja, uglašuje, kupuje in ceni. Pečar, Trst, Via Molino a vapore 3/II. 7

Inserirajte v »Edinosti«

FRANC ČERNIGOJ

je danes, ob 14. uri, po kratki in mučni bolezni, v dobi 48. let, mirno v Gospodu preminul. Amalija, soproga, Niko, Lia z zaročencem Marcelom Visinlini, Kristina, Emil, Marij, Mery, otroci. Ana, mati. Ana por. Laurenčič, sestra in ostali sorodniki naznanjajo to žalno vest vsem prijateljem in znancem. Pogreb nepoznanega pokojnika se bo vršil v petek, 12. t. m., ob 14.30, iz hiše žalosti Vrdela-Farneto 1189.

TRST, 10. decembra 1924.

Pogrebno podjetje Nuova Impresa Corso V. E. III 47.

Javljamo ovime rotnbini, prijateljima i znancima, da je naš nezabopravni i dobri suprug i otac

Filip Jakob Možetič

u dobi od 60 godina, nakon kratke bolesti, dne 8. o. m. j. u Opatiji blago u Gospodu usnuo.

Tugujuća supruga i sin.

Predno kaj nakupite, obiščite

Veliko skladišče pohištva

trdke

ALESSANDRO LEVI MINZI

Via Rettori št. 1 — Via Maccanton št. 7-13

Spalne sobe, obedne sobe, posamezni kosi pohištva v veliki izbori.

GIUSEPPE SPECHAR - TRST

Via S. Caterina 7, vogal Via Mazzini

naznanja cenjenim odjemalcem, da je prejel

veliko izbero tu- in inozemskega blaga

za moške in ženske obleke po konkurenčnih cenah.

Specialiteta: ANGLEŠKO in ČEŠKO BLAGO.

10

SABICA, avtorizirana, sprejema noseče. Zdravnik na razpolago. Dobra postrežba. Govori slovensko. Tajnost zjamčena. Slavec. Via Giulia 29. 1459

KAM GRES? K Maksu Guliću, ki je odprl gostilno »Bar Bayadera«, Corso Garibaldi št. 32. Prodaja istrski refošk in belo »malva-zijo« po L 2.80 liter, marsalo in vermouth po L 5.60, tropinovec po L 14.—. Kuhinja z gorkimi in mrzlimi jedili, vedno pripravljene. Kava expres in vsakovrstni likerji. Specialitete gnjati pečene v testu, po L 1.50 porcija. Odprto do 1 ure popoldne. Svoji k svojim. 1451

PO NAJVIŠJIH cenah kupujejo: rabljene stroje, stare železo, kovine, cunje, rabljene sode. Znideršič, Via S. Giustina št. 8. Trst. 1454

TRTE, cepljene, prvovrstne, L 50, drugovrstne L 30, sto komadov tudi dveletne in sadna drevesa. Vsako soboto v Rojano c. gostilni »Alla Corona«. Ivan Fortič, Preserje - Komen. 1585

Vprašajte povsod

Jajčno Crema Marsala

R. Crismancich

Najslastnejši in krepilnejši liker. (4)

Zobozdravniški ambulatorij

dr. Carnincich & dr. Gruden

iz Postojne

ordinirata

v St. Petru (na Krasu)

od 8 do 12

735

v Narodnem hotelu (pri g. Muhl)

PODLISTEK

W. Collins:

BREZ IMENA

(189)

Roman

8.

Gospod Vanstone gospodu Lorcombeju.

Cenjeni gospod!

Prebrala sem Vaše pismo drugič in z največjo pozornostjo. Vedno bolj se utirja v meni prepričanje, da se nahaja v rokah admiral Bartrama pismo, ki ga Vi omenate.

Odkritje tega pisma je v mojem interesu in jaz sem se odločila, da se na svojo pest lotim te naloge. Vsako ugovarjanje bi bilo zaman, ne zahtevam nobenega sveta in ne maram nikogar zaplesti v svoje zadeve. Sem osumljena, brez prijateljev in zelo potrta, toda dovolj močna, da najdem sama svojo pot tudi skozi težje zapreke. Moj pogum se bo zopet dvignil, moj čas bo spet prišel. Če se v rokah admiral Bartrama nahaja takšen tajni dostavek, tedaj

ga boste videli v mojih rokah, ko se prvič snideva.

Magdalena Vanstone.

Šesti prizor.

St. John Wood.

Prvo poglavje.

Manjkalo je samo štirinajst dni do Božiča, toda mraz in sneg, ki sta običajna spremljevalca tega letnega časa, sta odložila svoj prihod. Temperatura je bila nenaravno topla in staro leto je šlo h kraju z mehkužnim dežem in z živce ubijajočo meglo.

Nekoga decembrskega popoldneva je Magdalena sedela sama v svojem londonskem stanovanju. Ogenj je leno plapolal v ozkem kamnu, mokre hiše in razmočeni vrtni so se poljubljali v tem. Magdalena je sedela blizu ognja in se izgubljeno igrala z nekaterimi novci. Slabotni plamen je razsvetljeval njeno izpremenjeno zunanost. Ni se zmenila za to, da ji je obleka postala preširoka. Njena nekdanja nemirnost v kretanjih in izrazna gibčnost obraza sta izginili, obraz je bil nenavadno miren in top. Gospod Pendarl bi bil pri pogledu nanjo bržkone omilil svojo odboj o njej, da se celo gospa Lecount bi bila na vitku svojega zmagoslavja pomilovala premagano sovražnico.

Šele štirje meseci so minili od njenega poročnega dne v Aldboroughu, in krivda tistega dne je bila že poplačana v neprestano glodačo vest, v obupni oamlenosti in v žalostnim porazom. In vendar ni občutila zmagoslavja niti tisti dan, ko je dosegla svoj namen. Nikdar ni v svoji notranjosti toliko pretrpela kakor takrat, ko ji je bilo premoženje iz Combe-Raden zagotovljeno po moževi oporoki. Zato je hotela iskati tolažbo in odpuščanje v sestrični ljubezni in nikdar ne bi Norin vpliv blazilneje deloval, kakor oni dan, ko je čula one usodne besede iz ust gospodične Garth in ko ji je odvnetik sporočil maščevanje gospe Lecount.

Očitane vesti, ki je grenilo njeno zakonsko življenje, je zamrlo v topem obupu. Sedaj je bilo prepričano, da bi svoje srce odslajala z izpovedjo, prepričano, da bi svojemu pomilovanju vrednemu soprogu odkrila tajne svoje duše. Dasi se niso nje misli nikoli pečale z onimi podlimi nameni, s katerimi jo je gospa Lecount osumila, se je vendar zavedala, da je bil zakon usoden za njeno zdravje in da bi bil trenutek, ko ji je zapisal premoženje Combe-Raden, lahko umrtonosen zanj. Cesar si ni hotela priznati za časa njegovega življenja, je uvidela zdaj po njegovi smrti. S svojo tako obteženo

vestjo, nezaupna napram vsemu svetu, celo napram Nori, in poleg vsega z bridkim občutkom, da je bilo vse njeno delo zaman, je ostala brez pribežališča. Samo eno ji je še ostalo, vrtni se k nalogi, ki jo je pahnila v nesrečo, in izročiti se tej nalogi na milost in nemilost.

Cele dneve je razmišljala o sredstvih, kako priti do onega tajnega dostavka k oporoki. Na kapitana Wraggeja ni mogla računati, stari vojak je zabil vsako sled za seboj. Odvetnik Loscombe je bil preveč previden, da bi se udeležil lova na pismo, ni hotel nič vedeti o tej zadevi, dokler ne pride pismo v njegove roke. Vse je bilo na njenih ramenih.

In sama je naredila svoj načrt. »Čas je,« je rekla sama pri sebi, ko je sedela tam pri kamnu. »Najprej moram Lojzo preizkusiti.«

Zbrala je novce in jih stavila na kup na mizo. Nato je pozvonila. Gospodinja je vstopila.

»Ali je moja služkinja spodaj?« je vprašala Magdalena.

»Da, gospa, je pri čaju.«

»Ko povzije, recite ji, naj pride gori k meni. Še nekaj. Na mizi je denar za pretekli teden.

Ali ga boste našli, ali pa potrebujete luč?

»Je že temno, gospa.«

Magdalena je prižgala luč in jo postavila na mizo.

»Koliko časa poprej vam moram naznaniti, predno odpovem stanovanju?« je vprašala.

»Navadno je odpovedni rok teden dni. Upam, da se nimate pritoževati?«

»O, nikakor ne. Vprašujem le za to, ker bom primorana zapustiti to stanovanje predno sem nameravala. Ali je z denarjem prav?«

»Ne pozabite naročiti Lojzi, da pride gori.«

Zenska je odšla in Magdalena je zopet ugajala svečo. Nato je pomaknila še eno stoličo k svoji ter se vsedla. Na njenem obličju se je odražal dvom, ko je mehanično zrla v ogenj.

Deset minut pozneje je Lojza narahlo potrkala na duri in se je zelo začudila, ko ni videladruge svetlobe razen one, ki jo je ogenj v kamnu širil po sobi.

»Ali naj prižgem sveče, gospa?« je vprašala spoštljivo.

»To je od vas odvisno,« je odgovorila Magdalena. »Moram vam nekaj povedati, in potem boste sami odločili, ali naj sedeva v temi ali ne.«

On March 25, 1971